

SYDSVENSKAN

Mellan utopi och dystopi

Text: Carolina Söderholm

Camille Norments "Rapture" på den nordiska paviljongen på Venedigbiennalen 2015.

BILD: OCA/MATTEO DA FINA

Publicerad 19 maj 2015 04.00 · Uppdaterad 19 maj 2015 04.00

De officiella nordiska bidragen

Venedigbiennalen, tom 22/11.

Mistlur och glasharmonika. Det låter om de nordiska bidragen i Venedig. En oroande klang, som går tvärs genom tidens skikt. I kontrast till biennalens kakofoni av uttryck insisterar de på reflektion och eftertanke. Fast knappast av det introverta slaget. Historien och politiken sitter i väggarna. Eller religionen, som i Islands fall. För att belysa avsaknaden av en moské i Venedig har Christoph Büchel

låtitt inrätta en plats för muslimsk bön i en kyrka i stadsdelen Cannaregio, där det judiska gettot historiskt låg. Ett tilltag som fått stadens styrande att uttrycka rädsla för terroråd. På väg mellan Giardinis grönska, Arsenalens salar och Cannaregios kanaler, rör vi oss mellan utopi, dystopi och ett konfliktfyllt nu. Parallellerna är tydliga till den internationella utställningen "All the World's Futures", i kuratorn Okwui Enwezors regi.

Det är med en stark satsning som Norge intar den nordiska paviljongen, enligt det turordningsschema som praktiserats under senare år. Här ligger drivor av krossat glas i kollapsade fönsterramar längs väggarna. Men det är ljudet ur högtalarna som dominerar rummet, påträngande och egendomligt skönt. Med fuktade fingertoppar spelar Camille Norment på glasharmonikan. Såväl Mozart som Marie Antoinette provade det mytomspunna instrumentet som uppfanns på 1700-talet av den amerikanske statsmannen Benjamin Franklin. Instrumentet, som var känt för sin förmåga att försätta människor i trans och extas, förbjöds senare, då det på ett skadligt sätt ansågs hetsa upp kvinnor sexuellt. Möjligen har dess toner sprängt fönsterglas i bitar. Den luftiga, avskalade presentationen bär spår av en våldsam urladdning, som hade sedan länge tuktade krafter släppts loss.

På motsatt sätt arbetar Lina Selander, utvald av Moderna museet att representera Sverige, som denna gång lyckats boka en av Arsenalens bästa lokaler. Medvetet låter hon sina film- och fotoverk framkallas ur mörkret på samma sätt som skeenden och detaljer träder fram ur det förflutna. Det är snyggt gjort, med en gråkornig, förtätad estetik. Spänningen byggs upp av spelet mellan innovation och destruktion, minne och glömska. Allt dränkt i radioaktivitet, vars upptäckt Selander knyter till fotografiets födelse. Långt senare skulle atombomberna över Hiroshima och Nagasaki bränna in offrens skuggbilder på städernas fasader. Hennes metod är montage, precis som i den nyss invigda utsmyckningen "Mehr Licht!" på MaxIV-laboratoriet vid Lunds universitet. I hennes tappning rymmer alltid det en kritisk blick på hur historien tolkas och sätts samman. Klipp ur filmaren Dziga Vertovs optimistiska skildring av elektrifieringen av Sovjet bryts mot scener från ödestaden Pripjat efter Tjernobykatakastrofen, för att dröja vid urtida växtfossil. Det är Selander som låter mistluren ljuda, men hennes tilltal är drömskt och bitvis kryptiskt. Liksom svenske Runo Lagomarsino, aktuell på Malmö konsthall och i Enwezors biennalutställning, ford-rar hennes arbete tid och bakgrund för att komma till sin rätt.

Danh Vos bidrag i Danmarks paviljong räcker det att se på för att förstå vilken klass hennes utställning håller. Men Vos ambition att kortsluta byggnadens arkitektur med klassisk skulpturtradition och skräckfilmen "Exorcisten", är en besvikelse i jämförelse med landets tidigare tunga presentationer. Långt mer relevant framstår den finska paviljongen. Konstnärduon IC-98 tar vid där Selander slutar. Det är världen efter katastrofen som de tecknar i sin suggestivt animerade film. Det är också en värld efter mänskligheten, där stjärnor tänds och släcks under eoner av tid. Om de har rätt i sin framtidsvision återstår att se. Men flertalet nordiska bidrag i Venedig har under tiden något väsentligt att säga om den värld vi lever i idag.